

1. táblázat

Kapcsolati órák száma az egyes online rendszerekhez

Időszak	ESA- IRS	Lockheed- Dialog	SDC- Orbit	BLAISE	Összesen
1977. június– 1978. május	57	4	—	—	61
1978. június– 1979. május	48	106	13	20	177

A szolgáltatás propagandája

A CDCT ezzel foglalkozó szakemberei különös figyelmet fordítottak arra, hogy a korszerű információkeresési módszereket a könyvtári és információs munkatársakkal megkedveltessék. Ez a feladat egyáltalán nem bizonyult könnyűnek. A tapasztalt idegenkedést úgy próbálták leküzdeni, hogy gyakorlatban mutatták be, mire képes a számítógépes információkeresés. Ennek érdekében különféle szemináriumokat, bemutatókat szerveztek az információs munkatársak és a végfelhasználók számára, részben a stocholmi RITL intézettel, részben az ESA-IRS ill. a Lockheed adatbázisszolgáltató központokkal együttműködve.

Az online keresés népszerűsítéséhez tetemesen járultak hozzá a konferenciákon és kiállításokon szervezett bemutatók. Különösen a kutató–fejlesztő intézetek munkatársai és az ipari fejlesztőmérnökök körében volt sikere a propagandának.

Kapcsolódó tevékenységek

A CDCT munkájának jelentős részét képezi az olyan dokumentumok beszerzése, amelyek az információszolgáltatással kapcsolatos igényként jelentkeznek. Az intézet saját állományának korlátozott volta szükségessé teszi, hogy főleg a BLLD segítségét vegyék igénybe, de a francia CNRS (Centre national de la recherche scientifique) könyvtárát is használják a dokumentumbeszerzésre.

A CDCT munkatársai az információszolgáltató munka mellett különféle konferenciákon és nemzetközi szervezetek összejövetelein is részt vesznek: kiemelkedő szerepet játszik az Eusiref-ben és az Eusidic-ben végzett munka.

A tapasztalatok alapján megállapították, hogy az információszolgáltatások minősége az egyik legfontosabb tényező, ami a korszerű információs technika széles körű elfogadását és igénylését elősegíti. Célszerűnek látszik az

alkalmas felhasználó-oktatási politika kialakítása is, ami ugyancsak javítja a szolgáltatás népszerűségét a kutatók, mérnökök, vezetők stb. körében.

/LOPES DA SILVA, M.–PULIDO, C.: Starting online information services in Portugal = Online Review, 5. köt. 3. sz. 1981. p. 255–258/

(Roboz Péter)

Az ENSZ dokumentációja. Javaslatok egy vizsgálat eredményei nyomán

Az ENSZ szervezeteinek kiadványai és dokumentumai nélkülözhetetlenek a kutatók és könyvtárosok számára, bibliográfiai megközelítésük azonban rendkívül nehéz.

A szerzők megvizsgálták azokat a lehetőségeket, amelyekkel a „bibliográfiai számbavétel” ezekre a dokumentumokra is kiterjeszhető lehetne. A vizsgálat az alábbi ENSZ-szervezetek publikációira terjedt ki:

az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO),
Általános Vámtarifa és Kereskedelmi Egyezmény (GATT),
Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (IAEA),
Kormányközi Tengeri Konzultatív Szervezet (IMCO),
Világbank,
Nemzetközi Polgári Légügyi Szervezet (ICAO),
Nemzetközi Munkügyi Szervezet (ILO),
Nemzetközi Valuta Alap (IMF),
Nemzetközi Távközlési Egyesülés (ITU),
Egyesült Nemzetek (UN),
az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (Unesco),
Nemzetközi Postaunió (UPU),
Egészségügyi Világszervezet (WHO),
Szellemi Tulajdonjogi Világszervezet (WIPO),
Meteorológiai Világszervezet (WMO).

A vizsgálat fő forrásai a szervezetek által kiadott főbb bibliográfiák, indexek és jegyzékek voltak. Ezeket gondosan válogatták, elemezték, adataikat ellenőrizték a vizsgálat különböző szakaszaiban. Ezen kívül kérdőívet küldtek az egyes szervezetekhez, és beszélgetéseket folytattak képviselőikkel. A kérdések a következők voltak:

- a szervezet által készített anyagok típusai,
- a bibliográfiai eszközökkel feltárt anyagok típusai,
- az anyagok leírására használt adatelemek,
- a bibliográfiai leírásra használt szabványok.

A vizsgálat eredményeit kiadványban tették közzé*, főbb megállapításai a következőkben foglalhatók össze.

* MARULLI, L.: Documentation of the United Nations system: Coordination and its bibliographic control. Scarecrow Press, Methuchen, N. J. 1979.

A dokumentumok jellege

Az ENSZ szervezetei által készített anyagok nagyjából két csoportra oszthatók: kiadványokra és dokumentumokra.

A *kiadványok* célja a szervezet tevékenységi területén információk gyűjtése, elemzése, magyarázása és terjesztése, rendszerint nyomtatott formában, több nyelven és széles körben.

A *dokumentumok* a szervezet egyes szervei munkájának elősegítésére szolgálnak, és csak szűk körben terjesztik őket.

A különböző szervezetek kiadványai és dokumentumai, bár vannak egyedi eltérések, jól kategorizálhatók: monográfiák, időszaki kiadványok, sorozatok, kézikönyvek, útmutatók stb.; továbbá egyes szervek dokumentumai, pl. ülések jegyzőkönyvei, munkaozmányok, jelentések, határozatok és döntések.

A rendszer becsült évi dokumentumkibocsátása az összes nyelvi változat beszámításával kb. 180 ezer példány. Ebből a kiadványok száma 7500 példányra, az összes kibocsátott dokumentumok 5%-ára tehető.

A kiadványok és dokumentumok típusainak összegyűjtése és osztályozása rendkívül bonyolult feladat volt, mert olyan jegyzékeket kellett összeállítani, amelyek valamennyi szervezet kiadói tevékenységét be tudják mutatni, tekintet nélkül annak terjedelmére.

A szervezetek intézkedései dokumentumaik bibliográfiai számbavételére és terjesztésére

A szervezetek kiadványaikat és dokumentumaikat jórészt két egység útján hozzák köztudatba: kiadói vagy eladói egység, illetve dokumentációs vagy könyvtári egység útján. Az előző árusítási kiadványkatalógusokat állít össze, az utóbbi a bibliográfiai számbavétel valamilyen eszközt alkalmazza, főként bibliográfiákat és indexeket. Regionális és félig független szervek saját jegyzékeket is készítenek dokumentumaikról.

A bibliográfiai tevékenységre rendelkezésre álló munkakerék száma szervezetenként változó. Az ENSZ-székház könyvtárának 160 munkatársa van, a GATT, az UPU, a WIPO és a WMO könyvtárának 5 fő, vagy annyi se. A szervezetek belső könyvtárosainak létszáma összesen 500 főre tehető. Öt szervezet hozott létre az utolsó évtizedben házon belül számítógépes bibliográfiai rendszereket indexek készítésére és információkeresésre. Ezek a FAO kebelében az AGRIS, az IAEA-nál az INIS, az ILO-nál az ISIS, az ENSZ-ben az UNBIS és az Unesco-nál a CDS/ISIS. Más szervezeteknél is előkészületben van számítógépes információs rendszerek létesítése.

Bibliográfiai eszközök

A szervezetek három fő bibliográfiai eszközt használnak fel kiadványaik propagálására: bibliográfiákat, indexeket és kereskedelmi katalógusokat.

A *bibliográfiák* a szervezetek által kiadott anyagok részletes bibliográfiai adatait tartalmazzák, több-kevesebb utalással azok beszerzési vagy hozzáférési lehetőségeire. Bibliográfiákat a vizsgált 15 szervezet közül 8 ad ki. Ezek 80%-a egynyelvű, de soknyelvű anyagot dolgoz fel. A bibliográfiák tartalmazzák a szervezetek kiadványait és egyéb dokumentumait, 30%-uk közül rendelési hivatkozási számokat, 60%-uk ad tárgyi, 50%-uk szerzői indexet, egyharmad részük számítógépre feldolgozva és kumuláltan.

Az *indexek* a bibliográfiai tételt tárgyszavakkal és egyéb módon írják le. Indexeket a vizsgált szervezetek közül mindössze 5 készít, ezek egyenlő arányban egynyelvűek és többnyelvűek. Tárgy szerint rendezett 25%-uk, kétharmad részük kumulált.

A *kereskedelmi katalógusok* a megrendelésre kapható anyagok jegyzékai. Mivel egyes szervezeteknél ez az egyetlen bibliográfiai eszköz, nélkülözhetetlen a dokumentumokhoz való hozzájutás szempontjából. Kereskedelmi katalógusokat valamennyi szervezet kibocsát; azok kétharmada többnyelvű, széles tárgykörök szerint rendezett, rendszerint csak egy indexszel. Csak 15%-uk kumulált.

A három típus közül a *bibliográfiák* tekinthetők a leghatékonyabbnak ott, ahol léteznek, mert széles a tárgykörük, részletesek az indexeik, de nagy gyengeségük, hogy csak ritkán kumulálhatók.

Bibliográfiai feltártság

Az ENSZ-szervezetek nem biztosítják dokumentációik kimerítő feltárását, de bibliográfiai kiadványaik tartalmazzák azokat az anyagokat, amelyeket értékesnek ítélnék. Nem minden anyag érdemes a feltárrásra. A kiválasztás szempontja inkább az anyag típusa és a kibocsátó szerv típusa, mintsem maga a tárgykör.

A kereskedelmi katalógusok leggyakrabban a beszerzési lehetőségek és a nyelv felől tájékoztatnak. A bibliográfiákban és indexekben sokkal több szempontot vesznek figyelembe: az anyag típusát, a kiadó szervet, a beszerezhetőséget, a nyelvet, a tárgykört, a kiadás idejét és szervezeti egységek szerinti válogatást. Ezeknek a bibliográfiai eszközöknek változó a tartalma. Van, ahol csak az egyes szervezetek anyagait veszik fel a bibliográfiákba, pl. az *UN Indexes to Proceedings* az ENSZ Közgyűlés, a Biztonsági Tanács stb. anyagait, míg az *UNDEX Series C* e tekintetben liberális.

A monográfiákat és az időszaki kiadványokat rendszerint valamennyi bibliográfiai eszköz tartalmazza, beleértve

a cikkeket, jelentéseket, a konferenciák és szemináriumok anyagait, a szakértői és kutatási jelentéseket, továbbá a felsőbb szervek határozatait, javaslatait, egyezményeit és döntéseit. Ezek alkotják a bibliográfiák magvát.

Ahogy távolodunk a központi szervektől, az anyagok feltártsági foka egyre csökken. Sok szervezet arról panaszkodik, hogy nehezen jut hozzá a regionális és félig független szervek dokumentumaihoz.

Megnyugtató, hogy legalább az arra legértelmesebb anyagok bibliográfiai feltárása biztosítva van. A többi anyagot sok esetben csak indirekt módon lehet megközelíteni.

A bibliográfiai információ elemei

A bibliográfiai információs elemek száma az ENSZ-szervezetek bibliográfiai kiadványaiban 95. Ezek három fő csoportba sorolhatók:

- a dokumentum leírása és meghatározása (szerző, cím, fizikai leírás stb. – 75 elem),
- tartalmi elemzés (osztályozási jelzetek, tárgyszavak, kivonatok stb. – 15 elem),
- kapcsolódás egyéb rendszerekhez (mikrofilm-lap-szám, LC-katalóguscédula szám stb. – 5 elem).

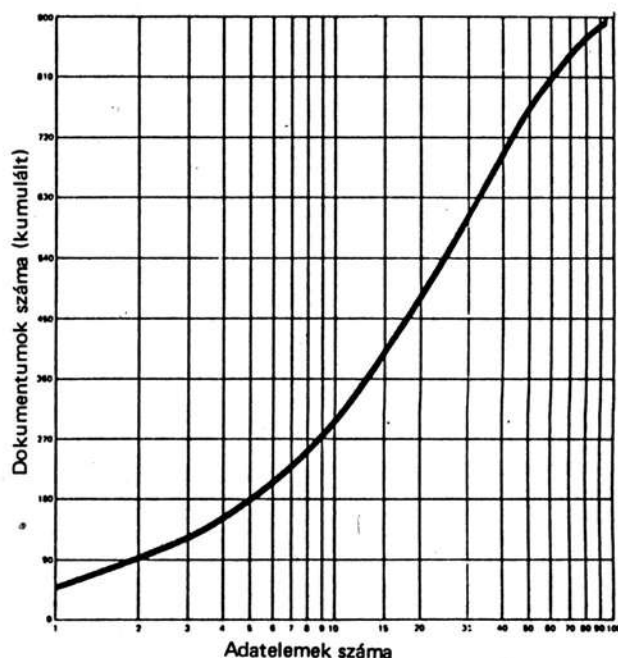
A leggyakrabban használt bibliográfiai elemek: a cím, a szerző, a kötetszám, a specifikus tárgyismertetés, a dokumentum azonosítási száma, a feltáró bibliográfiai rendszer által adott szám, dátum, oldalszám, nyelvi változatok, ár, kivonat vagy annotáció és kötetek vagy részek száma. A leggyakoribb elem a cím, mint az azonosítás fontos eleme, de érdekes módon csak kevés esetben (13 jegyzékben 69 közül) használják fel megközelítési pontként a bibliográfiai eszközök mutatóiban.

A tanulmányozott bibliográfiai eszközök jó része csak kevés bibliográfiai elemmel dolgozik. Egynegyed részük nyolccal, több mint a felük tizennyolccal; a többi 77 elemet csak a felénél kevesebb veszi igénybe. A bibliográfiai elemek eloszlása klasszikus *Bradford-törvényszerűsége* mutat (1. ábra). Ez fontos észlelet a bibliográfiai szabvány sémák megtervezéséhez.

A bibliográfiai szabványokban előnyben kell részesíteni azokat az információs elemeket, amelyek az eloszlás magvát alkotják. A Bradford-alakzat bizonyos előrebecsléseket is lehetővé tesz.

Megfelelés nemzetközi szabványoknak

Az ENSZ-szervezetek bibliográfiai eszközei nem nagyon alkalmazzák a nemzetközi szabványokat, és ha igen, akkor sem egységesen. Csak egyetlen, számítógépes rendszerekhez használható szabványt (ISO 2907) alkal-

1. ábra A bibliográfiai információk elemeinek Bradford-szóródása

maz nagyobb számú szervezet. A szervezetek 15%-a használja az általánosan alkalmazható ISBN-szabványt. A leggyakrabban használt szabványokat gyakoriságuk arányában az 1. táblázat mutatja.

1. táblázat

A leggyakrabban használt szabványok

Szabványok és irányelvek	Alkalmazó bibliográfiai eszközök száma	Alkalmazó szervezetek száma
ISBN	11	8
ISSN	5	4
ISO 2709 szabvány	5	4
Angol-amerikai katalogizálási szabályok	4	4
Makrotezaurusz	4	3
UNISIST	3	2
INIS leírási szabályok	3	2
INIS terminológia és országkódok	3	2
INIS/AGRIS rekord-formátum	3	2
INIS transliterációs szabályok	2	2

A bibliográfiai eszközök formátuma

A bibliográfiai eszközök megjelenési módja, formátuma, gyakorisága, szerkesztésmódja, rendszerezése igen

változó. Például a felsorolás egyik esetben alfabetikus, a másikban numerikus vagy időrendi. Ezek a nagy különbségek megnehezítik a bibliográfiai számbavételt.

Következtetések és javaslatok

Noha az ENSZ-szervezetek dokumentációs tevékenységében aktív koordinációról nemigen lehet beszélni, sok hasonlóság és összeegyeztethető elem van az egyes szervezetek dokumentációs és bibliográfiai politikájában és gyakorlatában.

Közös a megközelítés módja a bibliográfiákba felveendő anyagok kiválasztásában, ahogy a publikációk, időszaki kiadványok és kutatási jelentések szerepelnek mindegyik szervezet jegyzékének élén. Közös az anyagokat leíró bibliográfiai elemek kiválasztásának módja, ahol a klasszikus Bradford-eloszlás érvényesül. Közös a keresési szempontok megválasztása, amelyek a bibliográfiai jegyzékek 80%-ánál a tárgy, a szerző és a cím.

*Nincs hasonlóság a bibliográfiai eszközök megjelenésében, és nincsen olyan bibliográfiai kiadvány, amely valamennyi ENSZ-szervezet dokumentumait tartalmazná. Ilyen volt 1950-től 1963-ig az *United Nations Documents Index (UNDI)*, amelyet sok bírálat ért. Megszűnése óta többször felvetődött az ENSZ körein belül a bibliográfiai koordináció és integráció igénye, ezt a célkitűzést azonban mind ez ideig nem tudták megvalósítani. Ennek oka jórészt a „mindent vagy semmit” szemlélet volt, egy széles körű, integrált, általános rendszer létrehozásának az igénye. Ez tizenöt különböző érdeklődési körű, szervezetenként független szervezet esetében rendkívül nehéz feladat. A járható utat – a felvázolt közös vonások alapján – szerény, de azonnali lépések megtétele jelentheti. Ilyen lépések lehetnek:*

1. Online szolgálatok igénybevétele. Az ENSZ-szervezetek adatbázisai bekapcsolódhatnak olyan online bibliográfiai szolgálatok hálózatába, amelyek megfelelő gyakorlattal rendelkeznek, ilyenek pl. az SDC, a Lockheed, a BRS és az Euronet. Ehhez az szükséges, hogy a szervezetek adatbázisai létrehozása során megegyezzenek a bibliográfiai tételeket leíró input-adatok formátumában. Rövid távon nincs szükség megegyezésre a teauruszok vagy a szótárak terén. Az „integrálásnak” az a fajta megközelítése online környezetben járható a leginkább, mert kevés előzetes koordinálásra van szükség, az utólagos koordinálás praktikusabb, és ahol a keresési stratégia manipulálása és módosítása sokkal inkább lehetséges, mint a hagyományos bibliográfiai eszközök esetében.

Az online rendszerekbe való bekapcsolódásnak még három további előnye is van. Az egyik az, hogy a szervezetek információs gárdájának munkája hatékonyabbá válik, munkavégző kapacitása megnövekszik. A másik, hogy az ENSZ-dokumentumok a szervezetben

kívüli felhasználók számára is könnyebben hozzáférhetővé válnak. A harmadik pedig az, hogy a külsők által való igénybevétel olyan bevételi többletet eredményez, amely a rendszer továbbfejlesztését lehetővé is teszi. A bevétel nem feltétlenül pénzben értendő, elképzelhető, hogy a vevő az adatbázis licencéért szabad számítógépi kereső időt ad, és ezt a fejlődő országok bibliográfiai igényeinek kielégítésére lehet felhasználni.

2. Szófeldolgozó berendezések használata. Jelenleg az ENSZ-nek nem minden szervezete rendelkezik a bibliográfiai funkciók ellátására alkalmas adatfeldolgozó kapacitással, és sokáig ez volt az akadály annak, hogy nem tudtak bekapcsolódni a számítógépes bibliográfiai rendszerekbe. Ma már rendelkezésre állnak elérhető áron szófeldolgozó rendszerek, amelyek géppel olvasható adatokat képesek készíteni online bibliográfiai berendezések céljaira, de más célokra is, pl. a hagyományos nyomtatott indexek készítéséhez.

3. Kiadói egységek bevonása. A bibliográfiai adatok gyűjtésére szófeldolgozó berendezések segítségével legalkalmassabbak a szervezetek kiadóhivatalai, mert azok kapják meg az anyagokat először kész állapotban. Rendszerint készítenek is összeállításokat a megjelent kiadványokról, kereskedelmi katalógusok céljaira. Ily módon a bibliográfiai feldolgozást össze lehet kapcsolni a kereskedelmi katalógusok vagy elosztási jegyzékek készítésével.

4. Az adatbázisba való felvétel elsőbbségi sorrendjének meghatározása. Azoknak a szervezeteknek, amelyek már régóta rendelkeznek adatbázissal, nem okoz gondot dokumentációik nagy részének átvitele online rendszerre. Azok a szervezetek viszont, amelyek csak most lépnek be a számítógépes bibliográfiai számbavétel arénájába, ez roppant erőfeszítéseket jelent. Ezért ajánlatos elsőbbségi sorrendet megállapítani az adatbázisba felveendő anyagokra. A kiválasztás fő szempontja az anyag használhatósága lehet, így feltétlenül elsőbbséget élveznek a monográfiák, az időszaki kiadványok, a konferenciák anyagai, a kutatási jelentések és a főbb szervezeti egységek jelentései.

5. Döntés a bibliográfiai leírás lényeges elemeiről. Ugyanilyen elvek érvényesek az anyagok leírására szolgáló adatelemekre is. Egyes szervezetek lehetnek olyan helyzetben, hogy teljes leírást és elemzést tudnak készíteni dokumentumaikról, mások azonban nem. A minimális szabványos adatelemben meg kellene egyezni. Máris kialakultak közös nézetek a szervezetek között a bibliográfiai leírásra és visszakeresésre leginkább alkalmas adatelemek tekintetében. Ezeket az elemeket kell felhasználni egy hatékony bibliográfiai rendszer kiépítéséhez.

6. Publikáción belüli katalogizálás. A nemzetközi szabványoknak megfelelő, publikáción belüli katalogizálást az IFLA is javasolja, és az ENSZ-dokumentumok indexelésére létesített munkabizottsága is magáévá tette.

A dokumentumok nagy száma miatt ezt is a legfontosabbakkal, a monográfiákkal és a hivatalos jegyzőkönyvekkel kellene kezdeni.

A felvetett javaslatok nem jelentik azt, hogy le kell mondani a tágabb értelemben vett integrált bibliográfiai számbavételről, de megvalósításuk hasznos próba lehet a további lépések kimunkálásához. Olyan kísérleti programnak tekinthető, amely feltárja a nehézségeket, és lehetővé teszi a javításokat. Mindenképpen hozzájárulhat ahhoz, hogy az ENSZ-információk készítésére fordított hatalmas anyagi erők és az információs anyagok felhasználása között tatóon új megszűnjék.

/MARULLI, L. – KOENIG, M. E. D.: Documentation of the United Nations System: Results of a survey, and consequent recommendations = Libri, 31. köt. 3. sz. 1981. p. 205–226.)

(Takács Vilmos)

Az UNIMARC nemzetközi kommunikációs formátum

A nemzeti könyvtárak és a bibliográfiai irodák fokozódó együttműködése az utóbbi években még inkább szükségessé tette a bibliográfiai adatcsere formátumainak nemzetközi szabványosítását, mint korábban bármikor. Az országos MARC projektek (Machine Readable Cataloguing – Géppel olvasható katalógizálás) egyre inkább szaporodnak. Ennek következtében azok a nemzeti központok, amelyek – összhangban az Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel (Universal Bibliographic Control, UBC) alapjával – más országok gépi katalógusait is fel kívánják használni, konvertáló programokat kénytelenek készíteni. Így például a Kanadai Nemzeti Könyvtár az US MARC, az UK MARC és az InterMARC feldolgozásához készített speciális programokat. Könnyen elképzelhető, hogy milyen tetemes összeget és időráfordítást igényel ezeknek a konvertáló programoknak a kidolgozása és alkalmazása. Az UNIMARC program ezeket teszi feleslegessé; alkalmazása esetén csupán két konvertáló programra – nemzeti formátumról UNIMARC-ra és viszont – lenne szükség. Ma, amikor az információs szükséglet nő, a pénzügyi lehetőségek pedig szűkülnek, minden hatékonyságnövelő és költségsökkentő eszközt meg kell ragadni.

Előzmények

Az 1960-as és 1970-es évek eseményei egyre inkább közelítették a könyvtárosokat az IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions –

Könyvtáros Egyesületek Nemzetközi Szövetsége) célkitűzéséhez, az UBC-hez. A Párizsi Alapelvek (Paris Principles) jó alapul szolgáltak a katalógizálási kódok nemzetközi szabványosításához. A különféle kiadványok leírására vonatkozó ISBD (International Standard Bibliographic Description – Nemzetközi Szabványos Bibliográfiai Leírás) közelebb hozta egymáshoz az egyes országok gyakorlatát. Az ISO (International Organization for Standardization – Nemzetközi Szabványügyi Szervezet) nemzetközileg szabványosított bibliográfiai adatcsere formátuma lehetővé tette a géppel olvasható bibliográfiai adatcsere. E fejlődés ellenére is matematikus maradt azonban a nemzetközi információcsere, mert az egyes nemzeti rendszerek tartalmi azonosítóit (content designators*) nem szabványosították. Így olyan helyzet állt elő, hogy a nemzeti formátumok szerkezete azonos volt, a tartalmi azonosítók azonban olyannyira eltértek egymástól, hogy minden egyes nemzeti központnak minden más MARC rendszerű adatbázis feldolgozásához külön programot kellett írnia.

1972-ben az IFLA katalógizálási és információtechnológiai bizottságai felismerték e problémát, és közös munkacsoportot hoztak létre a tartalmi azonosítók különbségeinek feltárására és egységes nemzetközi szabványtervezet kidolgozására. A munkacsoport felismerte, hogy az eredményes nemzetközi adatcsere kulcsa az ISBD, ahol az adott bibliográfiai adatelemek meghatározott helyet foglalnak el, és adott tartalmi azonosítók mindig azonos, meghatározott adatelemekhez kapcsolódnak.

A nemzetközi formátum első ideiglenes tervezetét 1975 nyarán széles körben körözték, ugyanezen év októberében pedig ülést tartottak Párizsban a dokumentum megvitatására. Az itt elhangzott észrevételek alapján készült el az új tervezet, a munkacsoport 1976-ban tartott ülésén. Az UNIMARC első kiadására 1977-ben került sor, amely azokra a kiadványtípusokra tartalmazott tartalmi azonosítókat, melyekre már az ISBD is kidolgozásra került, nevezetesen monográfiákra és időszaki kiadványokra. Azóta több ISBD is született, és így 1980-ban kiadásra kerülhetett az UNIMARC második kiadása, amely igazodik a fenti változásokhoz, figyelembe véve az ISBD-khez történő kapcsolódás elvét.

Alkalmazás

Az UNIMARC közreadását követően alkalmazásának két módja vált lehetségessé:

a már korábban kidolgozott nemzeti formátumok nemzetközire konvertáló programjainak kialakítása;

* Hívójelek, kódok, adatelem azonosítók közös elnevezése.
A ref. megf.